

Qələbənin 5 illiyi: Müharibə necə qazanıldı və nələr dəyişdi?

2020-ci il noyabrın 10-da Moskvada imzalannmış üç-tərəfli bəyanat faktiki olaraq müharibənin qalibini və məğlubunu təsdiq etdi və Ermənistən Qarabağ üzərindəki real hakimiyyətinə son qoysu.

Ən çətin problemi necə həll etdik?

Qarabağ probleminin həlli dünyada ən çıxılmaz vəziyyət kimi görünürdü. Burada ele bir formul tapmaq mümkün deyildi ki, həm hər iki tərəf razı qalsın, həm beynəlxalq hüquq və ədalət bərqərar olsun. Azərbaycan isə məsələni ele həll etdi ki, həm özünün bütün istəklərini yerinə yetirdi, həm də ermənilərin havadarlarının bütün bəhanələrini elindən aldı.

Ay yarımdan davam edən müharibə ərzində Azərbaycan Ordusu inanılmaz qəhrəmanlıq nümayiş etdirdi. Mükəmməl hərbi texnikalara, peşəkar döyüş vərdişlərinə yiyələnmiş ordumuz düzgün planlaşdırılmış döyüş əməliyyat planları nəticəsində Qarabağda fransızların yaradığı "keçilməz" deyilən müdafiə xəttini darmadağın etdi və sürətə Ermənistən sərhədlərinə doğru irəliləməyə başladı. Ermənistən ordusu 1 ay ərzində demək olar ki, tam darmadağın edildi. Sonrakı yarım ayı düşmənən son mövqələrini ümidsiz müdafiəyə sərf etdi. Şuşa da azad edildikdən sonra ordusu tam darmadağın edilərək sıradan çıxarılmış İrəvan təslimçi razılaşmaya-faktiki kapitulyasiya aktına imza atmağa məcbur oldu. Azərbaycan bütün Qarabağı geri qaytarırdı- yarısını döyüşə azad etdi, yarısını isə sülhə qaytarmağa məcbur oldular.

Qarabağda nələr dəyişir?

Bu Qələbənin əhəmiyyətini saymaqla bitməz. Qarabağın azad olunmasının ölkəmizə verəcəyi böyük iqtisadi faydalar isə tamam başqa yazının mövzusudur və bu məsələləri əvvəlki yazılmızda qeyd etmişik.

Hazırda Azərbaycan hökuməti Qarabağda böyük bərpa və quruculuq işlərini davam etdirir. Keçən 5 il ərzində iş-ğal olunmuş ərazilərdə xeyli inşastruktur layihələri həyata keçirilib, şəhər və kəndlərin bərpasına başlanılıb. Qarabağ böyük bir tikinti meydanına çevrilib. Bir çox xarici dövlətlər və şirkətlər bölgədəki nəhəng layihələrə investisiya qoyur və bu işlərdə iştirak edir.

Zəngəzur nəqliyyat dəhlizinin bərpası işləri də sürətə davam edir. Bu dəhlizin Şimal-Cənub, Şərqi-Qərb nəqliyyat dəhlizlərinin qurulmasına təsir edəcək.

liyyat dəhlizlərinə qoşulması ilə Azərbaycan böyük bir regionda həm tranzit qoşşığına, həm də logistik mərkəzə çevriləcək. Ən əsası ölkəmizin anklavda olan hissəsi- Naxçıvanla birbaşa qurru əlaqəsinin yaranması həddən artıq vacib və strateji əhəmiyyətli bir tarixi hadisə olacaq.

NƏTİCƏ: kim nə qazandı, kim nə itirdi?

Regionda yeni əməkdaşlıq platformasının yaradılmasından bütün region dövlətləri fayda əldə edəcək. O cümlədən, işgalçı və terrorçu siyasetindən əl çəkərsə, çökməkdə olan Ermənistən d

Region dövlətlərinin qazandıqlarına qisaca nəzər salaq.

1. Rusyanın qazancı odur ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə özünün cənub-qərb sərhədlərindən daha bir nəqliyyat dəhlizi əldə etmiş olur.

2. Türkiyənin qazancı- Naxçıvan ərazisindən Azərbaycanın bütün ərazisine və Orta Asiyaya birbaşa çıxış əldə edir. Üstəlik, yaxın gələcəkdə regional əməkdaşlıqdan, nəqliyyat dəhlizlərdən xeyli iqtisadi fayda əldə edəcək.

3. İran da regional əməkdaşlıq platformasından xeyli iqtisadi dividendlər əldə edəcək. Sanksiyalar altında və yarımblokada şəraitində qalaraq iqtisadiyyatı zəifləyən ölkə üçün bu çox əlverişli nəfəsliyidir.

4. Gürcüstanın əsas qazancı odur ki, Cavaxetiya məsələsi getdi tarixin archivinə, çünki on smühəribədən hərbi və iqtisadi cəhətdən darmadağın çıxan Ermənistən çox uzun müddət özünə gəle bilməyəcək ki, potensial etnik qarşışurma ocağını alovlandırb. Gürcüstanda 2-ci Qarabağ yarada bilsin. Amma ölkənin strateji əhəmiyyəti və tranzitdən gəlirləri bir qədər azalacaq. Nəqliyyat dəhlizləri şaxələnəcək, Türkiyə və Azərbaycanın Gürcüstandan asılılığı azalacaq.

Bununla belə, regional əməkdaşlıq platformasına qoşulsa daha çox fayda əldə edə bilər.

5. Ermənistən blokada şəraitindən

çıxacaq, iqtisadi və ticari imkanları artacaq, regional əməkdaşlıq layihələrin dən kənarda qalmayacaq, Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə Rusiya, Şərqi Avropa və Orta Asiya ölkələrinə çıxış əldə edəcək. Əhalinin yaşayış səviyyəsi nisbətən yaxşılaşacaq.

Qələbəni nəyin müqabilində qazandıq?

Bütün bu qələbə, ilk növbədə, Ali Baş Komandanın rəhbərliyi altında Or-

dumuzun, qəhrəman hərbçilərimizin hesabına əldə olundu. Lakin müharibəni təkə dövlət, təkə ordu aparmır. Arxa cəbhədə də müharibə gedirdi. Xalqımız orduya maddi-mənəvi dəstəyi ilə, informasiya müharibəsindəki zəhməti ilə, kibermüharibədəki zərbələri ilə Ermənistən hərbi, siyasi, iqtisadi, texnoloji cəhətdən çökməsində böyük rol oynadı.

Ali Baş Komandan İlham Əliyevin güclü sərkərdəlik qabiliyyəti, böyük siyasi-diplomatik təcrübəsi, ağıllı iqtisadi strateyi sayəsində həm döyüş meydanında, həm də siyasi meydanda qələbə əldə olundu.

Beləliklə, çox qısa müddətdə Azərbaycan problemi həll etdi və torpaqlarını qaytararaq ərazi bütövlüyünü bərpa etdi. Bu müharibədə Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi ilə ordumuz öz cəbhədə, bütün xalqımız da arxa cəbhədə döyüşdü. Xalqla dövlətin birlili qalib gəldi. Zaman keçəcək və hamı bu Qələbənin tariximizdə ən böyük və ən möhtəşəm Qələbə olduğunu və onun hələlik ortada olmayan strateji faydalarını da görəcək.

Prezidentimizin mükəmməl strateji düşüncəsi sayəsində Qarabağı ən yaxşı variantla, mümkün olan ən minimal itilərlə azad etdi. Prezidentimizin prosesi ən uyğun beynəlxalq şəraitin yaradıldığı vaxtda, əvvəlcədən iqtisadi, siyasi-diplomatik və informasiya-təbliğat müharibəsini qazanmaqla başlaması, eyni vaxtda həm müharibəni, həm xarici siyaseti, həm informasiya müharibəsini, həm ölkənin idarə edilməsini mükəmməl aparmaqla arzu etdiyimizdən də böyük nəticəyə daha asan nail olmaşı bunu deməye əsas verir.

Qələbəni regiona en böyük təsir imkanı olan Rusiyani və əksər ölkələri tərfinə çəkərək qazanan, Qarabağ məmkün olan ən yaxşı şərtlərlə azad edən, milli birlili təmin edən İlham Əliyev həm böyük dövlət rəhbəri, həm böyük sərkərdə, həm böyük milli lider olduğunu sübut etdi- həm öz adını, həm də 9 noyabrı qızıl hərflərlə tarixə yazdı.

Elçin Bayramlı